

SPRAWOZDANIE

Z lustracji Wydziałów Karnych Sądów Rejonowych: w Pabianicach, w Rawie Mazowieckiej i w Skierniewicach, przeprowadzonej w dniach od 09 do 22 września 2016 r. przez sędziego wizytatora ds. karnych Ryszarda J. Lebiodę.

Lustrację przeprowadzono zgodnie z Planem zadań nadzorczych Sądu Okręgowego w Łodzi na II półrocze 2016 r., stosownie do zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 stycznia 2016 r. określającego „Ogólne kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego w 2016 r.”.

Czynności związane z lustracją wykonano w dniach 09 września (Sąd Rejonowy w Pabianicach), 15 września (Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej) oraz 22 września 2016 r. (Sąd Rejonowy w Skierniewicach) – poprzez zbadanie zapisów w urzędzeniach ewidencyjnych oraz przegląd akt spraw i zarządzeń administracyjno - organizacyjnych.

I. Przedmiot i zakres lustracji.

Przedmiotem lustracji było zbadanie prawidłowości wyznaczania składów orzekających w sprawach karnych, z uwzględnieniem przyczyn odstąpienia od kolejności przydziału spraw oraz sposobu dokumentowania tych czynności.

Czasowym zakresem lustracji objęto okres od 01 stycznia 2016 r.

Lustracji poddano zasady wyznaczania składów orzekających w sprawach karnych rejestrowanych we wszystkich repertoriach i wykazach prowadzonych w Wydziałach Karnych, w których ją przeprowadzono.

Lustrację wykonano poprzez przegląd i analizę następującej dokumentacji:

- 1) list sędziów prowadzonych na podstawie art. 351 kpk – dla spraw rejestrowanych w poszczególnych repertoriach i wykazach,
- 2) akt 30 kolejnych spraw rejestrowanych w poszczególnych repertoriach i wykazach, które wpłynęły do każdego z Wydziałów (wrywkowo wskazano okres poczynając od dnia 01 lipca 2016 r.), a także wrywkowe badanie akt spraw w których nastąpiła zmiana referenta,

- 3) zarządzeń organizacyjnych wydawanych przez Przewodniczących Wydziałów i Prezesów Sądów odnośnie przydzielania spraw referentom,
- 4) formularzy podziału czynności poszczególnych sędziów.

Trzeba tu podkreślić, że zasada losowego przydziału spraw sędziom orzekającym w sprawach karnych znajduje umocowanie przede wszystkim w regulacji kodeksowej, a konkretnie w art. 351 § 1 kpk – obowiązującym od 01 września 1998 r. Ponadto została ona doprecyzowana w aktach wykonawczych.

Tutaj należy jednak mieć na uwadze, że w okresie objętym lustracją zachodziły istotne zmiany prawne w zakresie tematyki podlegającej lustracji. Otóż bowiem - w dniu 01 stycznia 2016 r. (czyli w pierwszym dniu okresu objętego lustracją) weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316, z późn zm.) – dalej określane jako Regulamin. Zastąpiło ono poprzednio obowiązujący Regulamin i zawierało szereg nowych regulacji, istotnych punktu widzenia materii objętej lustracją.

Zasadnicze znaczenie ma tutaj § 43 nowego Regulaminu, którego ust. 1 w brzmieniu pierwotnym przewidywał, że sprawy są przydzielane do wydziałów zgodnie z podziałem czynności, zaś w wydziałach są przydzielane według kolejności ich wpływu do sądu. W dniu wejścia w życie nowego Regulaminu przepis ten brzmiał jednakowo dla wszystkich rodzajów spraw. Jedynie § 46 przewidywał, że zasad przydziału spraw określonych w § 43 ust. 3-6, § 44 i § 45 nie stosuje się w wydziałach karnych. Nie miało to jednak znaczenia z punktu widzenia regulacji § 43 ust. 1.

Poczynając od 01 lipca 2016 r. znowelizowano jednak treść zarówno § 43 ust. 1, jak i § 46 Regulaminu. W § 43 ust. 1 wprowadzono mianowicie zmianę, zgodnie z którą przydzielanie spraw według kolejności ich wpływu, zgodnie z ustalonym podziałem czynności ma zastosowanie oddzielnie dla każdego rodzaju repertorium, wykazu i innego urządzenia ewidencyjnego. Była to zmiana istotna z punktu widzenia dotychczasowej praktyki. Do tej pory przyjęta była bowiem powszechnie praktyka, zgodnie z którą zasadę losowego przydziału spraw określoną w art. 351 kpk oraz w § 43 ust. 1 Regulaminu stosowano tylko do spraw o przestępstwa, rejestrowanych w repertoriach

K, a także do spraw o wykroczenia, rejestrowane w repertoriach W. Natomiast w odniesieniu do spraw rejestrowanych w wykazach Ko, Kp, Kop – bardzo często zasady tej nie stosowano, zaś przewodniczący wydziałów przydzielali te sprawy poszczególnym sędziom według własnego uznania – stosownie do obciążenia.

Wspomniana wyżej nowelizacja tego przepisu wprowadzona od 01 lipca 2016 r. eliminuje jednak wszelkie wątpliwości w tym zakresie. Wprowadziła ona bowiem zasadę przydzielania spraw według kolejności ich wpływu, zgodnie z ustalonym podziałem czynności oddzielnie **dla każdego rodzaju repertorium, wykazu i innego urzędnienia ewidencyjnego**. Co za tym idzie – niezależnie od wcześniejszej praktyki – od 01 lipca 2016 r. zasada losowego przydziału spraw określona w § 43 ust. 1 Regulaminu powinna być stosowana do wszystkich spraw – niezależnie od tego w jakim repertorium, czy wykazie są rejestrowane (oczywiście z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w art. 351 § 1 kpk oraz w przepisach Regulaminu).

Kolejnym przepisem Regulaminu, który należy mieć na względzie przy realizacji zasady losowego przydziału spraw sędziom jest § 47. Ten przepis także w istotny sposób ewoluował w okresie podlegającym lustracji. W brzmieniu pierwotnym przewidywał on bowiem, że w przydziale spraw nie uwzględnia się sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych nieobecnych w pracy z powodu choroby lub innej usprawiedliwionej niemożności wykonywania obowiązków służbowych. W jego treści nie było przy tym żadnego ograniczenia co do czasu, czy też przyczyn owej nieobecności. Co za tym idzie – poczynając od 01 stycznia 2016 r. nawet jednodniowa usprawiedliwiona niemożność wykonywania obowiązków służbowych (z jakichkolwiek powodów) stanowiła podstawę do pominięcia sędziego w podziale spraw, które wpłynęły w tym dniu do sądu. Dopiero od 01 lipca 2016 r. wprowadzono ograniczenie czasowe i rodzajowe powodów nieobecności. Od tego dnia bowiem przepis ten otrzymał brzmienie, zgodnie z którym w przydziale spraw nie uwzględnia się sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych nieobecnych w pracy **z powodu urlopu i choroby trwających nieprzerwanie co najmniej 7 dni kalendarzowych**. Co za tym idzie – poczynając od tego dnia nieprzerwana nieobecność krótsza niż 7 dni kalendarzowych, lub też spowodowana przyczynami innymi niż urlop lub choroba nie stanowią podstawy do pominięcia sędziego w podziale spraw wpływających w tym czasie do sądu.

Przy realizacji zasady losowego przydziału spraw sędziom duże znaczenie ma regulacja kolejnego przepisu Regulaminu obowiązującego od 01 stycznia 2016 r., stanowiąca również nowość, a mianowicie § 48. Zasadnicze znaczenie ma tutaj wprowadzenie w ustępie 1 wskaźnika procentowego udziału poszczególnych sędziów w przydziale wpływających do danego wydziału spraw, przy zachowaniu zasad dotyczących pełnienia różnych funkcji o charakterze administracyjnym, lub innych okoliczności wymienionych tym przepisem. Zgodnie z tym przepisem sędzia, asesor sądowy lub referendarz sądowy przydzielony wyłącznie do jednego wydziału, niepełniący funkcji i niedelegowany do innej jednostki otrzymuje 100 % udziału w przydziale wpływających do wydziału spraw. Kolejne punkty wskazują natomiast procentowe wskaźniki udziału w przydziale spraw – w zależności od pełnionej funkcji lub innych wskazanych okoliczności.

Z tym przepisem Regulaminu związany jest ściśle art. 22a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 133, z późn. zm.), dotyczący ustalania przez prezesa sądu okręgowego w sądzie okręgowym i w sądach rejonowych, działających w okręgu sądowym podziału czynności.

W ramach realizacji § 48 ust. 5 Regulaminu, nakazującego ustalenie podziału czynności uwzględniającego zasady określone w tym paragrafie – Prezes Sądu Okręgowego w Łodzi wydał zarządzenie z dnia 31 marca 2016 r. Nr 14/2016 w sprawie podziału czynności na rok 2016 w Sądzie Okręgowym w Łodzi i Sądach Rejonowych w okręgu. Z tym związane było również wystawienie dla każdego z sędziów formularzy podziału czynności, określających m.in. wskaźnik procentowy udziału danego sędziego w przydziale spraw wpływających do wydziału. Zasady przydziału spraw wynikające z w/wym. zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi oraz z formularzy podziału czynności obowiązują poczynając od 01 kwietnia 2016 r.

II. Ustalenia lustracji wynikające z badania akt oraz dokumentacji o charakterze organizacyjno – administracyjnym.

1. II Wydział Karny Sądu Rejonowego w Pabianicach.

Obowiązki orzecznicze w Wydziale wykonuje 7 sędziów, w tym Prezes Sądu, Przewodnicząca Wydziału oraz Kierownik Sekcji Wykonania Orzeczeń.

Jeśli chodzi o udział w przydziale spraw wpływających do Wydziału, to przedstawia się on następująco:

- Prezes Sądu – 25% udziału,
- Przewodnicząca Wydziału – 50% udziału,
- Kierownik Sekcji Wykonania Orzeczeń – 20% udziału w sprawach wpływających do Wydziału i 80% udziału w sprawach wpływających do Sekcji,
- 1 sędzia - 80% udziału w sprawach wpływających do Wydziału i 20% udziału w sprawach wpływających do Sekcji,
- 3 sędziów – po 100% udziału w sprawach wpływających do Wydziału.

W odniesieniu do **spraw rejestrowanych w repertorium K** były one przydzielane do referatów według kolejności wynikającej z alfabetycznej listy sędziów przewidzianej w art. 351 kpk od początku okresu objętego lustracją (a także wcześniej). Natomiast poczynając od marca 2016 r. alfabetyczna lista uwzględnia procentowy udział poszczególnych sędziów we wpływie.

Lista sędziów prowadzona jest w oryginale tylko w jednym egzemplarzu. Drugi egzemplarz (do wglądu dla stron) jest w dyspozycji Kierownika Sekretariatu w postaci kserokopii oryginalnej listy, sporządzanej każdorazowo – na koniec miesiąca. Stwierdzić należy, iż rozwiązanie takie nie w pełni realizuje wymóg § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad wyznaczania i losowania składu orzekającego (Dz. U. z 2003 r., Nr 107, poz. 1007). Zgodnie z tym przepisem bowiem - listę sędziów sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których jeden znajduje się u kierownika sekretariatu wydziału do wglądu dla stron, a drugi przechowuje przewodniczący tego wydziału. Natomiast rozwią-

zanie zastosowane w II Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Pabianicach powoduje, że zainteresowane strony nie mają możliwości wglądu do bieżących wpisów nanoszonych w liście.

Poza tym prowadzona lista jest niezbyt przejrzysta i mało czytelna dla osoby, która nie zna metodyki jej prowadzenia. Liczba sędziów orzekających w Wydziale powoduje, że utrudnione jest prowadzenie jej w najczęstszym schemacie tabeli, mieszczącej się na jednej stronie i podzielonej na odpowiednią liczbę kolumn przyporządkowanych poszczególnym sędziom (przy czym w schemacie takim liczba kolumn odzwierciedla procentowy wskaźników udziału sędziego we wpływie spraw). Tymczasem w Pabianicach układ graficzny tabeli stanowiącej listę sędziów powoduje, że jest ona prowadzona odrębnie dla poszczególnych miesięcy, zaś zapisy dotyczące poszczególnych sędziów mieszczą się na trzech odrębnych stronach (w układzie nazwisk 3 – 3 – 1). Przy tym każdy sędzia ma przypisaną tylko jedną część takiej tabeli. Przy takim rozwiązaniu formy tabeli - w jej części przypisanej danemu sędziemu (stanowiącej jedną rubrykę) wpisywane są sygnatury tylko tych spraw, które zostały mu przydzielone z uwzględnieniem stosowania procentowego wskaźnika udziału we wpływie. Niestety – lektura prowadzonej w taki sposób listy sędziów, bez znajomości tej metodyki powoduje, że jest ona nieczytelna – jeśli chodzi o prześledzenie kolejności przydziału spraw. Trudno bowiem wywnioskować – dlaczego w części listy dotyczącej danego sędziego zostały wpisane kolejno akurat takie sygnatury, które często nie mają żadnego związku z kolejnością sygnatur wpisanych w części dotyczącej sędziego kolejnego na liście.

Przeanalizowanie tej listy pod omawianym kątem było możliwe dopiero po udzieleniu odpowiednich wyjaśnień przez Przewodniczącą Wydziału. Trudno natomiast spodziewać się, aby udzielenie takich wyjaśnień było możliwe w każdym przypadku, w którym np. strona chciałaby prześledzić tą kolejność.

Analiza alfabetycznej listy sędziów oraz akt poszczególnych spraw wskazuje na to, iż w okresie objętym lustracją zdarzały się odstępstwa od kolejności przydziału spraw wg listy, które nie znalazły wyjaśnienia ani w samej liście ani w zarządzeniu o wyznaczeniu referenta.

W styczniu 2016 r. sytuacja taka dotyczyła trzech spraw (...).

Ponadto w styczniu 2016 r. sędziowie dostawali do swego referatu kolejne sprawy pomimo nieobecności w pracy (czyli wbrew § 47 Regulaminu).

W lutym 2016 r. sytuacja przydziału poza kolejnością wynikająca z listy dotyczyła 12 spraw (.....).

Poczynając od marca 2016 r. zauważalna jest wyraźna poprawa tej sytuacji. Sędziowie nadal otrzymywali jednak wówczas sprawy do swojego referatu pomimo nieobecności w pracy (czyli wbrew § 47 Regulaminu).

To samo dotyczy kwietnia 2016 r., kiedy to jedna z sędziów do 11 kwietnia dostawała sprawy do swego referatu, pomimo zwolnienia lekarskiego. Po tej dacie wstrzymano przydzielanie jej spraw - aż do 29 kwietnia, kiedy znowu zaczęto jej przydzielać sprawy (zwolnienie lekarskie miała do 30 kwietnia 2016 r.).

W kwietniu 2016 r. stwierdzono również 4 przypadki, w których sprawę przydzielono wprawdzie do referatu właściwego sędziego (według kolejności wynikającej z listy) ale następnie wydano zarządzenie o przekazaniu jej do referatu innego sędziego – nie wiadomo według jakich zasad. Dotyczyło to spraw (.....).

Z przeglądu akt spraw oraz z wyjaśnień Przewodniczącej Wydziału wynika, że w sytuacjach tych chodziło tu o:

- przeniesienie niektórych spraw z referatu sędzi, która miała ich bardzo dużo,
- wyznaczenie nowego referenta po wpłynięciu sprzeciwu od wyroku nakazowego,
- wyznaczenie nowego referenta po wyłączeniu poprzedniego od rozpoznania sprawy.

I o ile te dwie ostatnie okoliczności wynikają wprost z ustawy, to brak jest w Wydziale czytelnych zasad, według których w takich wypadkach wyznaczany jest nowy referent.

W maju 2016 r. przydzielenie sprawy poza kolejnością wynikającą z listy dotyczyło sprawy (.....). Według wydruku z systemu Sędzia 2 sprawa ta jest bowiem przydzielona do referatu jednego sędziego, natomiast według listy powinna trafić do referatu innego.

W sierpniu 2016 r. - podczas urlopów - pomijano sędziów w przydziale spraw. Była tym o tym wzmianka na liście, ale nie wspomniano o tym w zarządzeniach o wyznaczeniu referenta z pominięciem kolejności wynikającej z listy.

Jeśli chodzi o sprawy **rejestrowane w repertorium W oraz wykazach Ko, Kp i Kop**, to alfabetyczną listę sędziów wprowadzono dla nich dopiero poczynając od początku sierpnia 2016 r. Wcześniej sprawy te przydzielane były poszczególnym sędziom według uznania Przewodniczącego Wydziału (sprawy W i Kp) lub Kierownika Sekcji Wykonawczej (sprawy Ko, Kop) – w zależności od obciążenia danego sędziego. Natomiast od 01 sierpnia 2016 r. listy te są prowadzone na zasadach analogicznych jak w przypadku listy dla spraw rejestrowanych w repertorium K.

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Kp**, to odstępstwa od kolejności wyznaczania spraw według listy zdarzają się w następujących sytuacjach:

- sprawy dotyczące wniosków o wyznaczenie obrońcy/pełnomocnika rozstrzyga wyłącznie Przewodniczący Wydziału,
- poza kolejnością przydzielane są sprawy wpływające i rozpoznawane w trakcie dyżurów aresztowych, w postępowaniu przyśpieszonym, a także czynności, o których mowa w art. 185a, art. 185b i art. 185c kpk.

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Ko**, to są one przydzielone dwojgu sędziom orzekającym w Sekcji Wykonania Orzeczeń. Jedynie sprawy z wniosków o ulaskawienie kierowane są do referatu sędziów, którzy brali udział w wydawaniu wyroków.

2. II Wydział Karny Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej.

Obowiązki orzecznicze w Wydziale wykonuje 3 sędziów, w tym Przewodniczący Wydziału. W Wydziale nie ma wyodrębnionej Sekcji Wykonania Orzeczeń.

Jeśli chodzi o procentowe wskaźniki udziału w przydziale spraw wpływających do Wydziału, to według powołanego na wstępie zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego wszyscy sędziowie – wliczając Przewodniczącego Wydziału – mają po 100% udziału. Przewodniczący Wydziału wydał jednak swoje odrębne zarządzenie, datowane

wprawdzie na 21 stycznia 2016 r., ale - zgodnie z jego treścią - wchodzące w życie dopiero z dniem 01 kwietnia 2016 r. (czyli w tym samym dniu, co zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego). W zarządzeniu tym ustalił odmiennie zasady udziału w przydziale spraw wpływających do Wydziału, a mianowicie:

- Przewodniczący Wydziału – 50% udziału,
- 2 sędziów – po 100% udziału.

W praktyce funkcjonowania Wydziału - w odniesieniu do spraw rejestrowanych w repertorium K - stosowane są te właśnie wskaźniki określone przez Przewodniczącego (a nie te wynikające z zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego). W rozmowie na ten temat Przewodniczący Wydziału poinformował, że określenie dla niego wskaźnika udziału na poziomie 100% wynikało z pomyłki. Brak jest jednak przesłanek, które wskazywałyby na to, aby podejmował jakiegokolwiek kroki w celu wyjaśnienia tej sytuacji, czy też zmiany wskaźnika udziału, określonego dla niego przez Prezesa Sądu Okręgowego.

Z treści w/wym. zarządzenia Przewodniczącego II Wydziału Karnego, datowanego na 21 stycznia 2016 r. wynika przy tym, iż miało ono zostać przedstawione do wiadomości Prezesowi Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej.

Alfabetyczną listę sędziów, przewidzianą w art. 351 § 1 kpk wprowadzono w Wydziale dopiero od 01 kwietnia 2016 r. – na podstawie tego samego, w/wym. zarządzenia Przewodniczącego Wydziału. Stało się to po blisko 18 latach obowiązywania tego przepisu i po co najmniej dwukrotnym zwracaniu uwagi na tę sytuację – w sprawozdaniach z kolejnych lustracji przeprowadzonych w 2014 r. i 2015 r.

Podkreślić przy tym należy, iż w piśmie z dnia 01 marca 2016 r. - odnosząc się do sprawozdania i zaleceń wynikających z lustracji przeprowadzonej w 2015 r. – Przewodniczący Wydziału wyjaśniał przyczyny braku prowadzenia listy sędziów w trybie art. 351 § 1 kpk. Wskazał w tym kontekście na małą stabilność obsady sędziowskiej w Wydziale. Sytuacja ta – jego zdaniem – powodowała, iż kierował również do swojego referatu sprawy rokujące szybsze i prostsze zakończenie, aby zapobiec w ten sposób przewlekłości postępowania w tych sprawach, co w konsekwencji skutkowało tym, iż

orzekał cztery razy w tygodniu. Jak dalej wyjaśnił w w/wym. piśmie - po ustabilizowaniu się sytuacji kadrowej sprawy wyznaczane są według kolejności wpływu, z przyjęciem zasady, że poszczególnym sędziom przypisano określone cyfry końcowe z repertoriów wpływających spraw. Cały czas jednak według stanu na dzień sporządzania tego pisma (czyli 01 marca 2016 r.) nie wprowadzono alfabetycznej listy sędziów w trybie art. 351 § 1 kpk – pomimo jednoznacznych i kategorycznych zaleceń polustracyjnych wydawanych w tym przedmiocie.

W okresie objętym lustracją, przed wprowadzeniem alfabetycznej listy (czyli od stycznia do marca 2016 r.) sprawy nie miały przydzielanego referenta bezpośrednio po ich wpłynięciu do Sądu. Zarządzenie o dekretacji sprawy wypełniane było przez Kierownika Sekretariatu – z pominięciem miejsc na wskazanie sędziego referenta oraz na określenie terminu przedawnienia karalności czynu. Wpisy dotyczące tych kwestii były uzupełniane przez Przewodniczącego Wydziału później, w momencie kierowania sprawy na termin rozprawy.

Jak już stwierdzono wyżej – alfabetyczną listę w trybie art. 351 § 1 kpk wprowadzono dopiero od 01 kwietnia 2016 r. Lista ta uwzględnia przy tym zasady przydziału spraw z uwzględnieniem wskaźników udziału poszczególnych sędziów określonych we wskazanym wyżej sposób przez Przewodniczącego Wydziału (a nie Prezesa Sądu Okręgowego).

Prowadzona w Wydziale alfabetyczna lista sędziów jest prowadzona oddzielenie dla każdego kolejnego miesiąca.

Lista jest prowadzona tylko w jednym egzemplarzu – czyli z naruszeniem § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad wyznaczania i losowania składu orzekającego.

Poczynając od 01 kwietnia 2016 r. sprawy były przydzielane sędziom orzekającym w Wydziale co do zasady według kolejności wynikającej z tejże listy.

Podkreślić jednak należy, że po wprowadzeniu tej listy zarządzenia o skierowaniu danej sprawy do referatu określonego sędziego wydaje Kierownik Sekretariatu, a nie Przewodniczący Wydziału (co stanowi oczywiste naruszenie art. 350 kpk).

Po wprowadzeniu listy sędziów (czyli od 01 kwietnia 2016 r.) przydział spraw odbywał się z uwzględnieniem regulacji § 47 Regulaminu, czyli z pominięciem sędziów

nieobecnych w danym czasie w pracy z usprawiedliwionych przyczyn. Sytuacja ta zmieniła się na przełomie czerwca i lipca 2016 r. (niezależnie od omówionej wyżej zmiany w/wym. przepisu, która weszła w życie 01 lipca 2016 r.). Otóż bowiem - Przewodniczący Wydziału wydał w tym czasie niedatowane zarządzenie, na mocy którego zobowiązał Kierownika Sekretariatu II Wydziału Karnego do „*bezwzględnego przestrzegania przydzielania spraw z repertorium K podlegających rozpoznaniu według kolejności wpływu spraw, stosownie do mojego zarządzenia z dnia 21 stycznia 2016 roku*”. Równocześnie – zgodnie z tym zarządzeniem, każdorazowe odstępstwo od tej kolejności, stosownie do treści przepisu art. 351 § 1 kpk jest dopuszczalne tylko i wyłącznie z powodu długotrwałej choroby sędziego lub innej ważnej przyczyny, do czego niezbędne jest zarządzenie Przewodniczącego Wydziału ze stosownym uzasadnieniem. Zarządzenie to weszło w życie z dniem 04 lipca 2016 r. Upraszczając jego treść stwierdzić należy, iż oznacza ono – nie mniej, nie więcej – to, że Przewodniczący II Wydziału Karnego zakazał stosowania § 47 Regulaminu. Jako uzasadnienie wydania takiego zarządzenia wskazano „*stwierdzone dotychczas nieprawidłowości przy wyznaczaniu sędziów referatów w kolejności według wpływu spraw*”. Ustalając tło wydania omawianego teraz zarządzenia stwierdziłem, że było ono związane z sytuacją, w której pod koniec czerwca 2016 r. w pracy obecny był tylko Przewodniczący Wydziału i do jego referatu trafiły wszystkie sprawy z obszernego wpływu z końca półrocza. Zgodnie z §47 Regulaminu Kierownik pominęła bowiem przy przydziale spraw sędziów nieobecnych w pracy – co spotkało się z dezaprobatą Przewodniczącego i skutkowało wydaniem powyższego zarządzenia.

Analizując wpływ i przydział spraw z repertorium K po wydaniu tego (zarządzenia (czyli po 4 lipca 2016 r.) stwierdziłem, że były one przydzielane sędziom niezależnie od ich nieobecności, czyli z pominięciem § 47 Regulaminu (także w brzmieniu z 01 lipca 2016 r.).

Poza tym – Przewodniczący Wydziału wydał w poszczególnych sprawach szereg zarządzeń o przekazaniu ich ze swojego referatu do referatu innych sędziów, powołując jako uzasadnienie „*nadmierne obciążenie Przewodniczącego Wydziału i potrzebę równomiernego obciążenia sędziego referenta*”. Tak podana podstawa faktyczna wydaje się jednak co najmniej wątpliwa. Jako jaskrawy przykład należy tu wskazać sprawę (...). Była to sprawa, w której już wstępny przegląd akt postępowania przygotowawczego wskazy-

wał na to, iż przeprowadzenie w niej rozprawy będzie trudne. Pomimo tego, iż stan faktyczny nie wydawał się zbyt skomplikowany, to jednak akta dochodzenia obejmowały 4 tomy, z czego większość stanowiła korespondencja pochodząca od podejrzanego (różnorakie wnioski, oświadczenia, skargi itp.). Według alfabetycznej listy sędziów sprawa ta powinna trafić do referatu Przewodniczącego i tak się stało – w dniu 22 kwietnia 2016 r. W dniu 29 czerwca 2016 r. Przewodniczący wydał jednak zarządzenie o odstąpieniu od kolejności wyznaczenia z uwagi na nadmierne obciążenie Przewodniczącego i potrzebę równomiernego obciążenia sędziego referenta – i przekazał sprawę do referatu innego sędziego. Podane uzasadnienie pozostaje jednak w wyraźnej sprzeczności ze statystyką obciążenia Przewodniczącego i nowego referenta. Według stanu na 29 czerwca 2016 r. w referacie nowego referenta było bowiem 66 spraw, natomiast w referacie Przewodniczącego Wydziału – 19 spraw (czyli ponad 3 razy mniej). Proporcja ta w niewielkim stopniu zmieniła się na koniec czerwca 2016 r., kiedy to w referacie tegoż sędziego było 70 spraw, natomiast w referacie Przewodniczącego Wydziału – 24 sprawy. Nie wiadomo więc na czym polegać miało owe „*nadmierne obciążenie Przewodniczącego*” i wynikająca z niego potrzeba „*równomiernego obciążenia sędziego referenta*”.

W przypadkach wyznaczenia sędziego z pominięciem kolejności wynikającej z alfabetycznej listy nie zawsze znajduje to należyte odzwierciedlenie w zarządzeniu, czy na samej liście. Dla przykładu - sprawę (.....) przydzielono kolejnemu –sędziemu, z pominięciem kolejności, ponieważ sprawa wpłynęła ponownie po uchyleniu poprzedniego wyroku, zaś sędzia, której kolejność wypadła według listy wydawała tenże uchylony wyrok. Nie było jednak żadnej wzmianki na ten temat w zarządzeniu o wyznaczeniu referenta.

Inną sprawę - (.....) – skierowano do referatu sędziego z pominięciem kolejności wynikającej z listy - z uwagi na urlop sędzi, której kolejność wypadła, podczas gdy była ona rozpoznawana w trybie przyspieszonym. Nie było jednak na ten temat precyzyjnej informacji w uwagach na liście sędziów, a jedynie odesłanie do zarządzenia w aktach.

Jeszcze inna sprawa - (...) – została zarządzeniem skierowana do referatu innego sędziego niż wypadającego wg kolejności z listy – bez jakiegokolwiek uzasadnienia. Równocześnie w systemie Sędzia 2 figuruje jako referent sędziego, którego kolejność wypadła wg listy.

Podkreślić należy, że do chwili obecnej alfabetyczną listę sędziów, wg której dokonywany jest przydział spraw wprowadzono w II Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej wyłącznie dla spraw karnych rejestrowanych w repertorium K.

Jeśli natomiast chodzi o **sprawy o wykroczenia, rejestrowane w repertorium W**, to są one co do zasady przydzielane najpierw do referatu Przewodniczącego Wydziału - na podstawie ustnego polecenia wydanego przez niego Kierownikowi Sekretariatu Wydziału. Dotyczy to ogromnej większości spraw z tej kategorii. Nieliczne wyjątki dotyczą spraw o wykroczenia skarbowe, które Przewodniczący Wydziału kieruje do referatu pozostałych dwojga sędziów (przy czym robi to z reguły nie w momencie wpływu sprawy, tylko przy wyznaczaniu terminu rozprawy).

W dalszej kolejności sprawy o wykroczenia kierowane są na posiedzenia w przedmiocie wydania wyroków nakazowych, których projekty przygotowują asystenci sędziego.

W konsekwencji takiej praktyki Przewodniczący Wydziału wydaje w sprawach o wykroczenia właściwie tylko wyroki nakazowe, natomiast sprawy, które po wniesieniu sprzeciwów muszą być rozpoznawane na rozprawach – trafiają do referatów pozostałych dwojga sędziów.

Poproszony o wyjaśnienie takiej praktyki Przewodniczący Wydziału stwierdził, iż ma ona na celu usprawnienie postępowania w sprawach o wykroczenia. Dzięki niej bowiem – jak stwierdził - w większości spraw o wykroczenia wydawane są szybko wyroki nakazowe, spośród których większość staje się prawomocna. Trudno jednak podzielić taką argumentację. Argument dotyczący szybkiego zakończenia postępowań ma bowiem takie samo zastosowanie do sytuacji, w której wyroki nakazowe na posiedzeniach wydawaliby wszyscy sędziowie orzekający w Wydziale, a nie tylko Przewodniczący. Dzięki temu zaś wszyscy oni mogliby poprawić swoje statystyczne wyniki, jeśli

chodzi o zakończone postępowania. Natomiast w istniejącej praktyce Przewodniczący Wydziału może pochwalić się wysokim poziomem załatwialności spraw o wykroczenia (wydając wyroki nakazowe, których projekty przygotowują asystenci), podczas gdy pozostali sędziowie borykają się ze sprawami trafiającymi na rozprawy.

W tej sytuacji - nawet jeśli intencje Przewodniczącego Wydziału są takie, jakie podał, to stosowana praktyka stwarza pole do zupełnie innych interpretacji. Równie uprawnione jest bowiem stwierdzenie, o którym była już mowa w sprawozdaniu z lustracji za 2015 r. (aczkolwiek nie do spraw o wykroczenia), że w rzeczywistości chodzi po prostu o kierowanie do referatu Przewodniczącego Wydziału spraw rokujących szybsze i prostsze zakończenie.

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazach Ko, Kp i Kop**, to są one przydzielane poszczególnym sędziom według uznania Przewodniczącego Wydziału, bez alfabetycznej listy sędziów. Sytuacja taka trwa również po 01 lipca 2016 r., kiedy to nastąpiła opisana wyżej zmiana § 43 Regulaminu, wprowadzająca jednoznacznie obowiązek przydzielania spraw według kolejności ich wpływu, zgodnie z ustalonym podziałem czynności oddzielnie **dla każdego rodzaju** repertorium, wykazu i innego urządzenia ewidencyjnego.

Z analizy akta spraw poddanych badaniu oraz kolejności przydziału spraw wynika przy tym, że np. jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Kp** – Przewodniczący Wydziału kieruje do swojego referatu zasadniczo sprawy o wyznaczenie obrońcy/pelnomocnika z urzędu, a także proste sprawy z wniosków prokuratury o rozstrzygnięcie w przedmiocie dowodów rzeczowych. To, iż Przewodniczący Wydziału decyduje w przedmiocie wyznaczenia obrońcy/pelnomocnika z urzędu jest uzasadnione w świetle art. 81 § 1 kpk. Trudno jednak racjonalnie wytłumaczyć fakt, iż równocześnie do referatu pozostałych sędziów zasadniczo kierowane są trudniejsze sprawy, dotyczące np. zażaleń na umorzenie lub odmowę wszczęcia postępowania przygotowawczego.

W wielu przypadkach spraw rejestrowanych w wykazie Kp nie było w ogóle zarządzenia o wyznaczeniu sędziego referenta. W niektórych przypadkach natomiast zarządzenie o dekretacji wpływu sprawy wypełniał Kierownik Sekretariatu, natomiast

później Przewodniczący dopisywał wyznaczenie referenta – przy wyznaczaniu terminu posiedzenia.

Analogiczna sytuacja występuje w przypadku **spraw rejestrowanych w wykazie Ko.** Sędzia referent jest do nich wyznaczany najczęściej odrębnym zarządzeniem - po jakimś czasie od wpływu sprawy. Zdarzają się przypadki, że zarządzenia o wyznaczeniu referenta nie ma w ogóle.

Sprawy rejestrowane w wykazie Kop były rozstrzygane wyłącznie przez Przewodniczącego Wydziału (4 sprawy w okresie objętym lustracją). W dwóch spośród nich brak było zarządzenia o wyznaczeniu referenta.

3. II Wydział Karny Sądu Rejonowego w Skierniewicach.

Obowiązki orzecznicze w Wydziale wykonuje 4 sędziów, w tym Przewodnicząca Wydziału oraz Kierownik Sekcji Wykonania Orzeczeń.

Jeśli chodzi o udział w przydziale spraw wpływających do Wydziału, to przedstawia się on następująco:

- Przewodnicząca Wydziału – 60% udziału we wpływie do Wydziału i 30% udziału we wpływie do Sekcji Wykonania Orzeczeń),
- Kierownik Sekcji Wykonania Orzeczeń - 60 % udziału we wpływie do Wydziału, 50% udziału we wpływie do Sekcji,
- 2 sędziów – po 90 % udziału we wpływie do Wydziału, po 10% udziału we wpływie do Sekcji.

Taki sposób podziału spraw utrudnia nieco ocenę, ponieważ nie wiadomo w jaki sposób określić 100% udziału we wpływie (skoro żaden z sędziów nie ma wskaźnika określonego na tym poziomie).

W praktyce funkcjonowania II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Skierniewicach przyjęto, że – jeśli chodzi o sprawy wpływające do Wydziału, to w rozpisaniu na 10 spraw wygląda to następująco:

- Przewodnicząca Wydziału otrzymuje 2 sprawy,

- Kierownik Sekcji Wykonania Orzeczeń – otrzymuje 2 sprawy,
- 2 sędziów – otrzymuje po 3 sprawy.

W odniesieniu do **spraw rejestrowanych w repertorium K** - były one przydzielane do referatów według kolejności wynikającej z alfabetycznej listy sędziów przewidzianej w art. 351 § 1 kpk od początku okresu objętego lustracją (a także wcześniej). Natomiast poczynając od 07 kwietnia 2016 r. alfabetyczna lista uwzględnia procentowy udział poszczególnych sędziów we wpływie (we wskazany wyżej sposób).

Lista sędziów prowadzona jest w tylko w jednym egzemplarzu, czyli z pominięciem wymogu określonego w § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad wyznaczania i losowania składu orzekającego.

Poza tym lista prowadzona w tym Wydziale nie zawiera rubryki „Uwagi” – wbrew wymogowi określonemu w § 2 ust. 2 w/wym. rozporządzenia. Sytuacja taka uniemożliwia czytelne odnotowanie na liście okoliczności stanowiących podstawę odstąpienia od zasad wyznaczania sędziów, o których mowa w art. 351 § 1 kpk, jak również informacji, w jakim wymiarze orzeka dany sędzia.

Prowadzona w tym Wydziale lista jest również niezbyt przejrzysta i mało czytelna dla osoby, która nie zna metodyki jej prowadzenia. Zdarzają się bowiem sytuacje, że w rubrykach przewidzianych dla poszczególnych sędziów – po sygnaturach akt spraw wpływających w danym czasie i przydzielanych według zwykłej kolejności - występują w jednym ciągu sygnatury spraw dużo późniejszych, lub wcześniejszych. Nie towarzyszy temu żadna uwaga naniesiona na listę. Dopiero po uzyskaniu wyjaśnień od Przewodniczącej Wydziału możliwe było odczytanie listy. Jak się okazuje – w czasie nieobecności danego sędziego, gdy sprawy nie są mu przydzielane (zgodnie z § 47 Regulaminu) – w rubrykach listy dotyczących danego sędziego pozostawiane są luki w miejscach, w których powinna zostać wpisana sygnatura sprawy przypadającej na niego wg kolejności. Natomiast po powrocie sędziego do pracy – w luki te wpisywane są sygnatury spraw przydzielanych mu od tego momentu. Rozwiązanie takie stanowi zapewne

ułatwienie dla Przewodniczącego Wydziału, ale – jak wyżej stwierdzono – przyczynia się do nieczytelności listy i braku jej przejrzystości. Wprowadza ono bowiem chaos, jeśli chodzi o kolejność sygnatur przydzielanych spraw.

W Wydziale przestrzegany jest § 47 Regulaminu, dotyczący wstrzymania wpływu spraw do referatu sędziów w czasie ich nieobecności w pracy.

W racjonalny sposób rozwiązano tu problem, który w zakresie tego przepisu budzi kontrowersje od początku jego wprowadzenia. Chodzi mianowicie o sytuację, gdy w danym okresie w pracy pozostaje np. tylko jeden sędzia i cały wpływ trafia wówczas do jego referatu. Sytuacje takie faktycznie doprowadzić mogą do rażących dysproporcji w obciążeniu poszczególnych sędziów – zwłaszcza gdy zaistnieją w ostatnich dniach półrocza, lub roku (gdy – jak wskazuje praktyka – wpływ spraw jest szczególnie duży). W takich sytuacjach Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Skierniewicach wydaje zarządzenia na czas nieobecności danego sędziego – na podstawie § 47 oraz § 51 ust. 1 i § 52 Regulaminu – o wstrzymaniu przydzielania spraw temu sędziemu w czasie nieobecności, z równoczesnym ich podziałem pomiędzy pozostałych sędziów według zasad ogólnych. Równocześnie zarządza, aby po powrocie sędziego po jego nieobecności – wstrzymać przydzielanie nowych spraw innym sędziom – do chwili wyrównania stanu liczbowego referatu do średniej obciążenia w Wydziale. Pierwsze takie zarządzenie wydano w dniu 11 lipca 2016 r. Należy się przy tym zgodzić, że rozwiązanie takie znajduje umocowanie w powołanych przepisach Regulaminu. Rzeczywiście bowiem uznać należy, że w razie nieobecności sędziego, o której mowa w § 47 Regulaminu następuje częściowy podział spraw z jego referatu między innych orzekających (w rozumieniu § 52). W takiej zaś sytuacji – po powrocie sędziego do pracy – w pełni uzasadnione jest zastosowanie procedury przewidzianej w § 51 ust. 1 Regulaminu.

W realiach II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Skierniewicach zarządzenia te realizowane są poprzez pomijanie nieobecnego sędziego w przypadających na niego rubrykach listy przydziału spraw przez okres nieobecności. Później natomiast w te same rubryki (wcześniej pozostawione puste) wpisywane są sygnatury spraw przydzielanych w ramach „wyrównania”. Jak jednak wspomniano wyżej – rozwiązanie takie prowadzi do braku czytelności listy, ponieważ np. po sygnaturze (.....) następowała

(.....), a później (.....). Nie wiadomo przy tym dlaczego tak wpisano, ponieważ na liście brakuje jakiegokolwiek wyjaśnienia. Z tego względu cała strona listy obejmująca okres urlopowy była całkowicie nieprzejrzysta pod kątem kolejności przydziału spraw.

Z analizy listy przydziału spraw wynika, że w razie wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy – dostaje on sprawę następną w kolejności, natomiast kolejny sędzia dostaje tą, od rozpoznania której jego poprzednik na liście został wyłączony. Z reguły znajduje to odzwierciedlenie w liście i w zarządzeniach o wyznaczeniu referenta, aczkolwiek nie zawsze.

Dla przykładu wskazać tu należy na sprawę (.....), którą wg listy powinien dostać sędzia, który wydawał uchylony wyrok (czyli był wyłączony z mocy prawa od jej rozpoznania). W związku z tym sprawę dostała sędzia następna w kolejności, natomiast wyłączony sędzia dostał w zamian kolejną sprawę (.....). Sytuacja ta wynika z listy sędziów, ale nie ma o niej jakiegokolwiek wzmianki w zarządzeniach.

Podobna sytuacja zaistniała w sprawie (.....).

Nie zostało również prawidłowo opisane wyznaczenie sędziów referentów z pominięciem kolejności wypadającej wg z listy w sprawach (.....).

Poza tym widoczna jest pewna niekonsekwencja w prowadzeniu listy sędziów w odniesieniu do spraw, od których rozpoznania sędziowie zostali wyłączeni. Wskazać tu należy na sprawę (.....), którą po wyłączeniu pierwotnego sędziego referenta skierowano do referatu sędziego kolejnego wg listy - bez ponownego wpisywania sygnatury do listy. Tymczasem w sprawie (.....) – w analogicznej sytuacji – wpisano sygnaturę do listy ponownie – w rubryce przypadającej na kolejnego referenta.

Jeśli chodzi o **sprawy o wykroczenia, rejestrowane w repertorium W**, to są one przydzielane do referatów poszczególnych sędziów na zasadach analogicznych jak sprawy z repertorium K. Lista sędziów dla tych spraw prowadzona była przez cały okres objęty lustracją, jak i wcześniej.

Z analizy listy oraz akt spraw wynikają jednak pewne nieprawidłowości, które dotyczą najczęściej przydziału spraw po wydaniu wyroków nakazowych, od których złożono sprzeciw.

Sprawa (.....) była pierwotnie zarejestrowana jako (.....). Została ona początkowo przydzielona do referatu sędziego, który wydał wyrok nakazowy, który się uprawomocnił. Później jednak przywrócono termin do wniesienia sprzeciwu i sprawa została wpisana pod nowy numer – (.....). Wg listy numer ten przypadł na tego samego sędziego, który wydał wyrok nakazowy i tak została ona wpisana w liście sędziów. Jest jednak oczywiste, że sędzia ten był z mocy prawa wyłączony od jej rozpoznania i faktycznie sprawę przydzielono do referatu kolejnego sędziego (co wynika również z systemu informatycznego Sędzia 2).

Nieco podobna sytuacja zaistniała w sprawie (.....). Była ona pierwotnie zarejestrowana pod numerem (.....) i trafiła do referatu sędziego, który wydał wyrok nakazowy, który się uprawomocnił. Tutaj jednak również przywrócono termin do wniesienia sprzeciwu i sprawa została wpisana pod nowy numer – (.....). Według listy sprawa ta przypadła na kolejnego sędziego i tak została tam wpisana. W rzeczywistości została jednak przydzielona innemu referentowi. Na liście jest naniesiona z boku uwaga, że tak się stało, ale nie wiadomo dlaczego.

Generalnie – po skutecznym wniesieniu sprzeciwu od wyroku nakazowego sprawy nie są ponownie wpisywane do alfabetycznej listy sędziów. Prowadzona jest natomiast dla tej kategorii spraw odrębna lista - według zasad analogicznych do listy „głównej”. Z wyjaśnień udzielonych przez Przewodniczącą Wydziału wynika, że jej zdaniem jest to rozwiązanie bardziej sprawiedliwe, ponieważ dzięki niemu tego typu sprawy dzielone są równo między wszystkich sędziów.

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Kp**, to brak jest dla nich alfabetycznej listy sędziów. W tym roku wpłynęły dwie takie sprawy, które przydzielone zostały do rozpoznania według nie wiadomo jakiej kolejności - w oderwaniu od kolejności alfabetycznej.

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Kp**, to jest dla nich prowadzona alfabetyczna lista sędziów, według której dokonuje się przydział spraw – według zasad

analogicznych jak lista dla spraw z repertoriów K i W. Lista ta prowadzona była przez cały okres objęty lustracją.

Zasadniczy problem dotyczący tej listy jest jednak taki, że są do niej wpisywane sygnatury spraw Ds., a nie Kp. Stanowi to zapewne ułatwienie dla Przewodniczącej Wydziału, ale bardzo utrudnia, a właściwie uniemożliwia weryfikację prawidłowości przydziału spraw według kolejności.

Analizując zapisy w liście i porównując je z aktami spraw czy też z wydrukiem listy spraw z systemu Sędzia 2 stwierdzono bowiem szereg przypadków, w których w alfabetycznej liście sędziów, w kolumnach przypisanych danemu sędziemu referentowi brakowało w ogóle wpisu sygnatury Ds. odpowiadającej danej sprawie Kp, przydzielonej do jego referatu. Sytuacje takie zaistniały np. w sprawach (...). Na kolejność przydziału spraw – tak jak w innych Wydziałach objętych lustracją – wpływ ma rozpoznawanie spraw w ramach dyżurów aresztowych oraz wyznaczanie obrońców z urzędu (czym zajmuje się wyłącznie Przewodnicząca Wydziału).

Jeśli chodzi o **sprawy rejestrowane w wykazie Ko**, to alfabetyczna lista sędziów, według której dokonuje się przydział spraw prowadzona jest dopiero od 01 sierpnia 2016 r. Obejmuje ona 10 kolumn, spośród których Kierownikowi Sekcji Wykonania Orzeczeń przydzielonych jest pięć kolejnych, Przewodniczącej Wydziału – trzy kolejne, zaś dwóm sędziom – po jednej. Lista w takiej formie oddaje więc procentowy wskaźnik udziału poszczególnych sędziów we wpływie, ale nie jest w rzeczywistości alfabetyczna – wg. kolejności nazwisk sędziów.

Do dnia 1 sierpnia 2016 sprawy z wykazu Ko dzielone były zasadniczo między Kierownika Sekcji Wykonania Orzeczeń i Przewodniczącą Wydziału i tylko sporadycznie były przydzielane do referatu pozostałych sędziów.

Analiza listy wskazuje na to, iż jest ona mało przejrzysta i trudna do weryfikacji – z przyczyn analogicznych jak pozostałe listy (czyli na skutek „uzupełniania” rubryk, które pozostały puste w trakcie nieobecności sędziego w pracy).

Każda alfabetyczna lista sędziów prowadzona jest w Wydziale tylko w jednym egzemplarzu. Brak jest natomiast drugich egzemplarzy – do wglądu dla stron. W listach brakuje również rubryki „Uwagi”, zaś odstępstwa od kolejności opisywane są

drobnym pismem w poszczególnych „okienkach”. Jest to rozwiązanie mało czytelne i niezgodnie z powołanymi wyżej przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad wyznaczania i losowania składu orzekającego.

III. Wnioski końcowe.

W każdym z Wydziałów poddanych lustracji zaistniały pewne nieprawidłowości, jeśli chodzi o kwestie wyznaczania składów orzekających oraz dokumentowanie tych czynności. W sposób wyraźny jednak ciężar gatunkowy tych uchybień miał różny charakter.

W każdym z lustrowanych Wydziałów zaistniały nieprawidłowości, jeśli chodzi o prowadzenie alfabetycznej listy sędziów w trybie art. 351 § 1 kpk. W związku z tym konieczne jest niezwłoczne doprowadzenie do sytuacji zgodnej z obowiązującymi przepisami.

Listy sędziów powinny być prowadzone odrębnie dla **każdego** repertorium i wykazu i według nich powinny być przydzielane sprawy do referatu poszczególnych sędziów (a nie według swobodnego uznania Przewodniczącego Wydziału). Powinny przy tym odzwierciedlać wskaźniki procentowe udziału poszczególnych sędziów we wpływie spraw, wynikające ze wspomnianego na wstępie zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego. Tę kwestię odnieść należy zwłaszcza do II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej, w którym wymogi te naruszono w sposób wręcz rażący. W związku z tym – konieczne jest niezwłoczne uchylene zarządzenia Przewodniczącego tegoż Wydziału datowanego na 21 stycznia 2016 r. i doprowadzenie sytuacji w Wydziale do stanu wynikającego z zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi (.....) w sprawie podziału czynności na rok 2016 w Sądzie Okręgowym w Łodzi i Sądach Rejonowych w okręgu oraz z formularzy podziału czynności poszczególnych sędziów orzekających w tym Wydziale.

Co przy tym istotne – listy sędziów prowadzone w Wydziałach powinny mieć charakter alfabetyczny – w tym sensie, że nazwiska poszczególnych sędziów powinny być umieszczane według porządku alfabetycznego – z ewentualnym powtarzaniem kolejki. Dla przykładu – przy uwzględnieniu takiej zasady - kolejność sędziów w liście

prowadzonej dla wykazu Ko w Sądzie Rejonowym w Skierniewicach nie powinna wyglądać jak w schemacie: A – A – A – A – A - B – B - B - C – D, lecz według schematu następującego: A – B – C – D – A- B – A – B – A – A.

Każda alfabetyczna lista sędziów powinna być prowadzona w Wydziale w dwóch egzemplarzach, w tym jeden powinien znajdować się w sekretariacie Wydziału – do wglądu dla stron. Co przy tym istotne – egzemplarze prowadzone w sekretariacie powinny umożliwić stronom ewentualne sprawdzenie prawidłowości przydzielenia spraw danemu sędziemu – z uwzględnieniem bieżących wpisów.

Każda alfabetyczna lista sędziów powinna również zawierać rubrykę „Uwagi”, do odnotowywania okoliczności stanowiących podstawę odstępstwa od zasad wyznaczania sędziów, o których mowa w art. 351 § 1 kpk oraz informacji, w jakim wymiarze orzeka dany sędzia.

Przy przydziale spraw sędziom powinien być stosowany § 47 Regulaminu. Ta kwestia ponownie w sposób szczególny odnosi się do II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej. W związku z tym konieczne jest niezwłoczne uchynienie zarządzenia Przewodniczącego tegoż Wydziału, które weszło w życie w dniu 04 lipca 2016 r., w którym praktycznie zakazał on stosowania w Wydziale tego przepisu – bez swojego wyraźnego zezwolenia. Zarządzenie to nie tylko było wydane ewidentnie *contra legem*, ale nie znajduje ono w ogóle racji bytu. W Wydziale tym powinna bowiem zostać kategorycznie wyeliminowana praktyka, zgodnie z którą to Kierownik Sekretariatu wyznacza sędziów referentów w poszczególnych sprawach. Jak już bowiem stwierdzono – zgodnie z obowiązującymi przepisami zadanie to należy do Przewodniczącego Wydziału.

Podzielając niektóre zastrzeżenia co do regulacji § 47 Regulaminu z całą pewnością nie można zaakceptować sytuacji, w której wprost odmawia się jego stosowania. Jeśli zastosowanie tego przepisu prowadzi do nadmiernego obciążenia wpływem sędziego, który akurat jest obecny w pracy w czasie takiego zwiększonego wpływu, to rozwiązaniem dla takiej sytuacji może być sposób zastosowany w Sądzie Rejonowym w Skierniewicach – w oparciu o przepisy § 47 oraz § 51 ust. 1 i § 52 Regulaminu. Do rozważenia pozostaje jedynie, czy w takich przypadkach rzeczywiście konieczne jest każdorazowe wydawanie odrębnych zarządzeń o wstrzymaniu wpływu – skoro kwestia

ta wynika z samego Regulaminu (a co za tym idzie – mogłaby znaleźć odzwierciedlenie jedynie w „Uwagach” na liście sędziów oraz w zarządzeniach o wyznaczeniu referenta w poszczególnych sprawach).

Stwierdzić również należy, iż alfabetyczne listy sędziów powinny być prowadzone w sposób zapewniający ich czytelność i przejrzystość – jeśli chodzi o kolejność przydziału spraw. W związku z tym należy odstąpić od praktyki stosowanej w II Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Skierniewicach, w ramach której w czasie nieobecności sędziego pozostawiane są na liście wolne rubryki w miejscach, w których powinna być wpisana sygnatura akt sprawy przypadającej na tego sędziego, zaś później wpisywane są tam sygnatury akt spraw przydzielanych mu po powrocie do pracy. Tak jak stwierdzono – praktyka taka stanowi być może ułatwienie dla Przewodniczącego Wydziału, ale przyczynia się do faktycznej nieczytelności listy w okresach nieobecności sędziów. Tymczasem podkreślić należy, że alfabetyczna lista sędziów prowadzona w trybie art. 351 § 1 kpk nie jest tylko narzędziem stosowanym przez Przewodniczącego Wydziału, ale ma zapewnić także faktyczną przejrzystość procesu przydziału spraw sędziom – z punktu widzenia strony (która nie musi mieć wiedzy fachowej na temat regulacji dotyczących prowadzenia takiej listy, czy tym bardziej na temat metodyki przyjętej w tym zakresie przez Przewodniczącego Wydziału).

Mając to na uwadze stwierdzić należy, iż rozwiązaniem właściwszym wydaje się takie, w którym w rubrykach przypadających na sprawy pominięte w przydziale danemu sędziemu wstawiać się będzie po prostu myślnik, lub krzyżyk, zaś sprawa przydzielona zostanie następnemu w kolejności sędziemu (z wpisem sygnatury do odpowiedniej rubryki oraz ze stosowną adnotacją w rubryce „Uwagi”).

W odniesieniu do II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Pabianicach stwierdzić należy, że jeśli alfabetyczna lista sędziów ma być dalej prowadzona w aktualnej formie, to należy skorygować metodykę jej prowadzenia – tak, aby zapewnić jej większą czytelność i przejrzystość. Należy tu wprowadzić rozwiązanie, które umożliwi stwierdzenie, że na danego sędziego przypadłaby kolejna sprawa, która jednak nie została mu przydzielona – z uwagi na jego procentowy wskaźnik udziału we wpływie. Możliwym rozwiązaniem jest kontynuacja tego, jakie przyjęto w liście z lipca i sierpnia 2016 r., a polegającego na wpisywaniu liczb porządkowych spraw ominiętych w przy-

dziale (1, 2, 3). Wydaje się również celowe, aby do egzemplarza listy przeznaczonego do wglądu dla stron dodać pierwszą stronę – z objaśnieniem sposobu, w jaki odczytywać należy kolejność przydzielania spraw poszczególnym sędziom.

Kolejny problem wspólny dla wszystkich lustrowanych Wydziałów to kwestia wyznaczenia nowych referentów w sprawach, w których z różnych powodów referent pierwotnie wyznaczony został wyłączony od ich rozpoznania (przy czym sprawa pozostaje pod pierwotną sygnaturą). Chodzi tu np. o sytuacje skutecznego wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego, uchylenia przez sąd odwoławczy postanowienia o umorzeniu postępowania, czy też wydania postanowienia o wyłączeniu sędziego. W chwili obecnej sytuacja ta nie jest systemowo rozwiązana w żadnym z lustrowanych Wydziałów. Jedynym wyjątkiem jest wprowadzenie w II Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Skierniewicach odrębnej listy dla wpisywania spraw, w których skutecznie wniesiono sprzeciw od wyroku nakazowego. Rozwiązanie takie jest jednak wątpliwe, bowiem takie powielanie list nie znajduje umocowania w obowiązujących przepisach. Niewątpliwie natomiast zachodzi konieczność doprowadzenia do sytuacji, w której sprawy, o których teraz mowa będą przydzielane nowemu referentowi z uwzględnieniem czynnika losowości, towarzyszącego liście alfabetycznej. W tej sytuacji wydaje się, że najwłaściwszym rozwiązaniem będzie ponowne wpisywanie sygnatury takiej sprawy do alfabetycznej listy sędziów prowadzonej dla danego repertorium/wykazu - na pierwsze wolne miejsce i wyznaczenie nowego referenta w ten właśnie sposób (oczywiście z odpowiednią adnotacją w rubryce „Uwagi”). Zapewni to wyznaczenie nowego referenta w sposób przejrzysty, z uwzględnieniem czynnika losowości, a nie na podstawie dowolnej decyzji przewodniczącego wydziału.

Generalnym wnioskiem odnoszącym się do wszystkich lustrowanych Wydziałów jest potrzeba unikania odstępstw od kolejności przydziału spraw poszczególnym sędziom. Jeśli zaś już taka potrzeba zaistnieje, to musi się ona mieścić w ramach regulacji art. 351 § 1 kpk i powinna każdorazowo znaleźć stosowne uzasadnienie w zarządzeniu o wyznaczeniu sędziego – referenta oraz w odpowiedniej adnotacji na alfabetycznej liście sędziów. W szczególności należy unikać praktyki odstępowania od kolejności wyznaczenia z uwagi na „nadmierne obciążenie” danego sędziego. Przesłanka ta jest

bowiem trudna do zweryfikowania na bieżąco i prowadzić może do ewidentnego instrumentalnego jej traktowania (jak stwierdzono to w Sądzie Rejonowym w Rawie Mazowieckiej).

W przypadku Sądu Rejonowego w Skierniewicach krytycznie ocenić należy praktykę stosowaną przy prowadzeniu listy sędziów dla spraw rejestrowanych w wykazie Kp, polegającą na wpisywaniu do niej sygnatur postępowania przygotowawczego Ds. Jak stwierdzono – sytuacja taka praktycznie uniemożliwia weryfikację prawidłowości przydziału spraw poszczególnym sędziom wg kolejności wpływu. Dlatego niezbędne jest zastąpienie tej istniejącej praktyki prawidłową – poprzez wpisywanie do listy sygnatur z wykazu Kp.

W odniesieniu do Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej – poza poczynionymi już wyżej uwagami – wskazać należy na potrzebę wzmożenia nadzoru Prezesa Sądu nad funkcjonowaniem Wydziału Karnego oraz dołożenia zwiększonej uwagi przy analizie dokumentów dotyczących tegoż Wydziału. Jak bowiem już wyżej stwierdzono - z treści omówionego wyżej zarządzenia Przewodniczącego Wydziału, datowanego na 21 stycznia 2016 r. (wprowadzającego zasady podziału spraw sprzeczne z zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi) wynika, iż miało ono zostać przedstawione do wiadomości Prezesowi Sądu Rejonowego. Jeśli się tak faktycznie stało, to oznaczałoby, że sytuacja taka nie spotkała się z jakąkolwiek reakcją Prezesa, co należałoby ocenić krytycznie.

Dnia 25 października 2016 r.

*Sędzia wizytator do spraw karnych
Sądu Okręgowego w Łodzi*

Ryszard J. Lebioda